

ДЕРЖАВНА ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ НАУКОВО-ЕТИМОЛОГІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ

STATE INFORMATION POLICY OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF SCIENTIFIC-ETYMOLOGICAL CHARACTERISTICS OF HYBRID THREATS

У статті здійснено комплексне наукове обґрунтування та дослідження проблематики визначення сутності та особливостей державної інформаційної політики України у контексті науково-етимологічних характеристик гібридних загроз.

Акцентовано увагу на тому, що у світі, де інформаційні технології стають все важливішим ресурсом, питання державної інформаційної політики набувають ще більшої актуальності. Важливою частиною цієї політики є взаємодія влади та суспільства. Недостатня ефективність державної інформаційної політики пов'язана з тим, що суспільство часто відсікається від розробки та реалізації стратегії, а також зі змістовним аспектом реалізації інформаційної політики. Констатовано, що зміна політичних процесів в контексті свідомості, чіткості та послідовності контролю створення, обробки та поширення інформації, а також її використання в інтересах здійснення влади, дозволить покращити державну інформаційну політику. Важливим кроком у цьому напрямку є забезпечення зворотного зв'язку з кінцевим споживачем інформації та проведення регулярних соціологічних досліджень, що відображають реальне сприйняття громадянами образу держави та місцевих органів публічної влади. Отже, вирішення проблем, пов'язаних з державною інформаційною політикою, можливе за умови врахування поточних тенденцій та забезпечення взаємодії влади та суспільства.

Аргументовано показано, що в результаті аналізу сутності феномену державної інформаційної політики чимало дослідників вказують, що в Україні державна інформаційна політика знаходиться у стадії активного формування та вироблення власних методів та підходів до цієї сфери діяльності, а також доведено необхідність управління регіональною інформаційною політикою з боку виконавчої влади території для формування сприятливого іміджу регіону та органів державної влади в цілому. Показано, що державна інформаційна політика є механізмом соціального конструювання із застосуванням специфічних інформаційних технологій, основне завдання яких полягає у створенні збалансованого суспільства. При цьому конструктивна взаємодія влади та суспільства є найважливішою умовою соціально-економічного розвитку території, спільної роботи щодо її покращення для життя людей, створення її інвестиційної та демографічної привабливості.

Ключові слова: управління, гібридні загрози, протидія та превенція, інноваційний розви-

ток, протидія загрозам, превенція загрозам, гібридні загрози в управлінні.

The article provides a comprehensive scientific justification and study of the issues of determining the essence and features of the state information policy of Ukraine in the context of the scientific and etymological characteristics of hybrid threats. Attention is focused on the fact that in a world where information technologies are becoming an increasingly important resource, issues of state information policy are becoming even more relevant. An important part of this policy is the interaction between the government and society. The insufficient efficiency of the state information policy is connected with the fact that society is often cut off from the development and implementation of the strategy, as well as with the substantive aspect of the implementation of the information policy. It was established that the change of political processes in the context of awareness, clarity, and consistency of control over the creation, processing, and distribution of information, as well as its use in the interests of the exercise of power, will allow for improving the state information policy. An important step in this direction is to provide feedback to the end consumer of information and conduct regular sociological studies that reflect the citizens' real perception of the image of the state and local public authorities. Therefore, the solution of problems related to the state information policy is possible provided that current trends are taken into account and the interaction between the government and society is ensured.

Arguably, it is shown that as a result of the analysis of the essence of the phenomenon of state information policy, many researchers indicate that the state information policy in Ukraine is in the stage of active formation and development of its methods and approaches to this field of activity, and the necessity of regional information policy management by the executive power has been proven territories to form a favorable image of the region and state authorities as a whole. It is shown that the state information policy is a mechanism of social construction with the use of specific information technologies, the main task of which is to create a balanced society. At the same time, the constructive interaction of government and society is the most important condition for the socio-economic development of the territory, joint work on its improvement for people's lives, creation of its investment, and demographic attractiveness.

Key words: management, hybrid threats, counteraction and prevention, innovative development, countermeasures against threats, prevention of threats, hybrid threats in management.

УДК 351

DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2024.40.26>

Хряпинський А.П.

кандидат юридичних наук,
директор,
ТВО «Хряпинський і КО»

Постановка проблеми у загальному вигляді. Питання державної інформаційної політики були актуальні і раніше, але зараз коли бюрократична соціальна держава остаточно трансформується в інформаційну, акту-

альність зростає ще більше. Можна сказати, що саме зараз було пройдено певний переломний момент, пов'язаний з тим, що відбулася зміна політичних процесів в контексті свідомості, чіткості та послідовності контролю

створення, обробки та поширення інформації й використання її в інтересах здійснення влади.

Дані процеси трансформації почалися понад півтора століття тому. Крок за кроком, проходячи етапи історії інформаційного суспільства, на зміну індустріальним технологіям приходили інформаційні метатехнології, організації змінювали свою форму, розвивалися нові архітектури знань, а інформаційна, або мережева, економіка замінювала індустріальну та аграрну економіку. Але лише у 1960-х роках було усвідомлено і обґрунтовано ці трансформації. Ті, хто вважав бюрократичну державу загального добробуту найвищою політичною формою, почали розглядати спричинені інформацією зміни в характері публічного управління уже як вразливі місця, а загальний ефект від зазначених змін – як ослаблення держави. Якщо ж поглянути глибше, ця конкретна форма національної держави є лише однією з кількох, що з'явилися протягом кількох сотень років в історії сучасних форм правління, і навіть у межах загальної категорії бюрократичної держави загального добробуту завжди були відмінності. Зрештою стало зрозуміло: які б зміни не відбувалися з національною державою, вона нікуди не зникне. Навпаки, сучасні уряди почали використовувати інформацію та інформаційні технології по-новому; а ці практики, у свою чергу, змінили характер влади та її впровадження через відповідну інформаційну політику.

У світі постійно зростає кількість гібридних загроз, які можуть впливати на різні сфери суспільного життя, включаючи політику та інформаційні технології. Україна, на жаль, не є винятком, і такі загрози стали частим явищем в останні роки. Тому, дослідження та аналіз державної інформаційної політики України у контексті науково-етимологічних характеристик гібридних загроз є дуже важливими для забезпечення національної безпеки та визначення ефективних заходів з протидії таким загрозам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-прикладні аспекти дослідження внутрішніх загроз знайшли своє відображення у наукових працях багатьох вчених, зокрема таких як: Л. Акімова, Е. Бухвальд, З. Гбур, С. Лазаренко, В. Ліпкан, Н. Словацька, більш детально їх проблематику кризь вектор державної інформаційної політики досліджували В. Дробязко, С. Сідоренко, І. Шевченко, О. Смирнова, І. Шевчук, але питання пов'язані із комплексним науковим обґрунтуванням та дослідженням сутності державної інформаційної політики України у контексті науково-етимологічних характеристик гібридних загроз ще не отримали належного теоретико-прикладного обґрунтування та аналізу.

Внаслідок чого **метою** даної статті є наукове обґрунтування та дослідження проблематики державної інформаційної політики України у контексті науково-етимологічних характеристик гібридних загроз.

Виклад основного матеріалу. Тривалість і постійність напруги у сфері інформаційної політики відображається в тому, як науковці говорять про використання інформаційних і комунікаційних технологій. Слово «новий», у контексті інформаційних технологій, вперше було використано в XIX столітті й позначало зміни у журналістській практиці, спричинені технологічними інноваціями. Слово «медіа» з'явилося в 1920-х роках для опису зростаючої кількості суб'єктів у цій категорії. Лише в 1930-х роках були розроблені окремі системи регулювання мовлення та телекомунікацій для роботи з новими, на той час, медіа. Наприклад, у судовій практиці Верховного суду США словосполучення «нові медіа» вперше використали у справі щодо мегафона, який провозили вулицями на вантажівці на початку 1940-х років. А перша наукова стаття з використанням цієї фрази з'явилася в 1948 році під час дискусії про регулювання телебачення, FM-радіо та факсимільного зв'язку [1, с. 440].

Багато проблем сучасної інформаційної політики довготривалі за своєю природою, інші ж – навпаки, виникли не так давно. Усталені питання, як, наприклад питання прямої цензури репортажів з фронту під час війни, не змінюють своїх традиційних форм. В інших випадках все ті ж, усталені проблеми постають у нових формах, як, наприклад, вторгнення в приватне життя суб'єктів за допомогою використання нових технологій спостереження, що здійснюються на великій відстані і є непомітними для суб'єктів.

На думку окремих науковців, державна інформаційна політика – це сукупність цілей, що відображають національні інтереси в інформаційній сфері, стратегії, тактики управлінських рішень та методів їх реалізації, що розробляються та реалізуються державною владою для регулювання та вдосконалення, як безпосередньо процесів інформаційної взаємодії, що переважають у всіх сферах життєдіяльності нашого суспільства та держави, і процесів технологічного забезпечення такої взаємодії [2, с. 113–114]. Іншими словами, інформаційна політика, що здійснюється органами влади, спрямована на формування сприятливого середовища для загальногромадянського діалогу в інформаційному полі та досягнення суспільної згоди, для чого використовується комбінація тих чи інших методів, що підходять до конкретної ситуації та рівня соціально-політичного розвитку суспільства [3, с. 340].

Є чимало дослідників, які розглядають державну інформаційну політику як чистий елемент пропаганди, що підпорядковує психіку людей, яка є інструментом ідеологічного впливу та засобом досягнення політичних цілей за рахунок впливу комунікаційно-інформаційними засобами на свідомість людей [4, с. 209].

У той же час є й інші погляди, які визначають державну інформаційну політику як відтворення та поширення інформації, що задовольняє інтереси держави та громадянського суспільства, спрямованої на забезпечення творчого, конструктивного діалогу між ними та їх представниками, а також регулюючою діяльністю державних органів, що визначає розвиток інформаційної сфери суспільства, тобто основне завдання державної інформаційної політики може розглядатися як побудова такого медіапростору на регіональному рівні, де приймається та обговорюється будь-яка конструктивна думка чи питання до влади; де спільними зусиллями влади та суспільства через засоби масової інформації, які відіграють роль медіаторів, вирішуються будь-які суспільно-значущі проблеми [5, с. 19]. В результаті аналізу сутності феномену державної інформаційної політики чимало дослідників вказують, що в Україні державна інформаційна політика знаходиться у стадії активного формування та вироблення власних методів та підходів до цієї сфери діяльності.

Цікаво, що спеціалісти різних галузей науки, які вивчають проблематику регіонального розвитку, все частіше схиляються до думки про необхідність управління регіональною інформаційною політикою з боку виконавчої влади територій для формування сприятливого іміджу регіону [6, с. 81]. В такому суспільстві, де люди надають образам не менше, а часом більшого значення, ніж реальним подіям, розвиток інформаційних технологій не може здійснюватися інакше, окрім як у напрямку створення систем централізованого управління та програмування соціальних процесів. На нашу думку, виходячи з проведеного аналізу підходів до визначення терміну та існуючих сьогодні в регіональних органах влади практичних методів здійснення державної інформаційної політики, її можна трактувати як системний метод впливу влади на суспільство через цілеспрямоване поширення потрібної з політичної точки зору інформації, що забезпечує формування позитивного інформаційного порядку денного регіону. При цьому продуманий підхід до вирішення зазначених завдань передбачає необхідність визначення основних напрямів роботи, їх методологію та оціночні маркери на початок активних дій в інформаційному просторі регіону.

Крім того, державна інформаційна політика є механізмом соціального конструювання із застосуванням специфічних інформаційних технологій, основне завдання якого полягає у створенні збалансованого суспільства. При цьому конструктивна взаємодія регіональної влади та суспільства є найважливішою умовою соціально-економічного розвитку території, спільної роботи щодо її покращення для життя людей, створення її інвестиційної та демографічної привабливості.

Одним із головних компонентів у сучасних умовах відкритого інформаційного поля стає успішна масова комунікація, яка неможлива без інформаційної прозорості регіональних владних структур, оскільки лише за умов інформаційної відкритості можуть бути забезпечені всебічність та чесність інформації. Ці імперативи в сучасному інформаційному суспільстві, без сумніву, є не лише основою сталого розвитку, а й є однією із ключових векторів орієнтованих на демократію державного стилю забезпечення національної безпеки. Сьогодні регіональна влада не завжди усвідомлює важливість інформаційної відкритості, намагаючись швидше її імітувати. Водночас цифрова реальність та глобальний електронний інформаційний простір дуже швидко змінюють звичну дійсність у всіх сферах життя сучасного суспільства. Способи отримання інформації стають дедалі різноманітнішими, які авторитарний контроль дедалі скрутніше. Тому серед головних завдань регіональної інформаційної політики першочерговою є створення цілісного медіапростору та зміцнення правового поля щодо налагодження відносин усередині суспільства, у тому числі при виникненні питань отримання та поширення інформації.

У сучасних реаліях управління з інформаційної політики – невід’ємна частина органів регіональної влади. У той же час найчастіше керівництво територій не завжди має чітке уявлення про те, що статус служби зі зв’язків з громадськістю та ЗМІ – особливий. Представляючи владу та будучи її безпосереднім інструментом у справі формування іміджу регіону та його інформаційної політики, ця служба паралельно представляє мешканців регіону. Іншими словами, відіграє роль медіатора у взаєминах влади та суспільства, що вимагає від керівництва регіону особливого до неї ставлення. У більшості випадків управлінню з інформаційної політики (яке в різних регіонах може називатися по-різному: «департамент зі зв’язків із громадськістю та ЗМІ», «прес-служба», «інформаційно-аналітичний відділ») ставиться завдання стати засобом джерелом чистої пропаганди [7, с. 88]. Проте позитивний імідж регіону складно збудувати з такою

позицією. Важливим є розуміння чиновників вищого регіонального ешелону влади, що управління з інформаційної політики (або його похідні) мають стати механізмом урахування інтересів суспільства та відгуку на них.

Ще однією необхідною умовою для успішної комунікації між органами влади, ЗМІ та суспільством, на наш погляд, є соціальна значущість інформації, що транслюється, її затребуваності. Тобто інформація має насамперед відповідати запиту аудиторії, а не задоволенню самолюбства влади та її окремих представників. У цьому слід зазначити, що успішна стратегія регіональної інформаційної політики неможлива без постійного врахування балансу інтересів влади та населення регіону [8, с. 155]. За нашими спостереженнями, саме перекіс в одну із сторін є основною причиною дисфункціональності та неефективності регіональної інформаційної політики, що у свою чергу найчастіше веде до підвищення рівня соціальної напруги у суспільстві у першому випадку чи до популізму у другому.

Одним із значних компонентів у структурі інформаційної політики є моніторинг її реалізації. Він несе в собі функції забезпечення перманентної оцінки та коригування процесів і результатів, насамперед у ситуації, що змінюється в соціально-економічній сфері. При цьому регіональну та загальнодержавну інформаційну політику можна вважати успішною тільки тоді, коли при її реалізації спостерігається стійка і об'єктивна широка громадська підтримка змін, що здійснюються владою, і дій, що вживаються.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що інформаційна політика на загальнодержавному рівні є одним із основних ресурсів формування іміджу України, проте, основною причиною її недостатньої ефективності залишається несаможиттєвість та невідповідність повсякденним запитам суспільства на інформаційний контент. Багато в чому це зумовлено тим, що від розробки та реалізації стратегії державної інформаційної політики відсічено суспільство. Недостатнім залишається й аналіз зворотного зв'язку із кінцевим споживачем інформації – громадянином,

який спрямований на формування позитивного іміджу України. Оцінка цього важливого параметру ведеться переважно за реакцією громадськості на той чи інший інформаційний привід у соціальних мережах, але це джерело складно вважати достовірним, оскільки воно відображає думку далеко не всіх соціальних груп, може піддаватися навмисному втручанням з метою спотворення реальної картини. Отже, для вирішення цієї проблеми необхідні регулярні соціологічні дослідження, що відображають реальне сприйняття громадянами образу державної та муніципальної влади поточного іміджу держави. Небезпечно також переважає у бік технічного, а не змістовного аспекту реалізації державної інформаційної політики, коли якість інформації, що розповсюджується, та глибина інформаційних приводів залишаються мінімальними, при цьому їх кількість, як і кількість каналів трансляції, надмірна, що звичайно, виникає особливе занепокоєння у контексті протидії гібридних загроз.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Славіна В. М. Сучасні виклики та загрози національній безпеці України: монографія. Київ : Національний інститут стратегічних досліджень, 2017. 590 с.
2. Павлова О. М. Державна політика у галузі інформаційної безпеки: досвід країн світу: монографія. Київ : Видавництво «Кондор», 2019. 320 с.
3. Олексюк Ю. І. Гібридна війна і гібридні загрози: монографія. Київ : Видавничий дім «КМ Академія», 2018. 424 с.
4. Красножон Б. І. Інформаційна безпека: теорія і практика: колективна монографія. Київ : Наукова думка, 2016. 458 с.
5. Литвин В. І. Державна інформаційна політика: теорія і практика: колективна монографія. Київ : Видавничий дім «КМ Академія», 2020. 408 с.
6. Мельник В. М. Інформаційна безпека держави: теорія, методологія, практика: монографія. Київ : Національний університет оборони України, 2017. 332 с.
7. Rid, T. (2019). Active Measures: The Secret History of Disinformation and Political Warfare. *Farrar, Straus and Giroux*. vol. 3, 86-89.
8. Schmitt, M. N., & Vihul, L. (2019). International Law and Cyberspace: Theoretical and Operational Challenges. *Oxford University Press*. vol. 14, 154–158.